

Budapest, 1908. január 25.

2. szám.

NÉPNEVELŐK LAPJA

A MAGYAR TANÍTÓK OTTHONÁNAK
TANÜGYI, TÁRSADALMI LAPJA

NEGYVENHARMADIK ÉVFOLYAM

SZERKESZTI

HAVAS ISTVÁN

BUDAPEST, 1908

NEUWALD ILLÉS UTÓDAI KÖNYVNYOMDÁJA

Szerkesztőség: Budapest, VII. Bethlen-utca 8. sz. I. em. 10.

TARTALOM:

A Budapesti Hiv. Tanítótestület alapszabálytervezete. I. Mócsy László, II. Soltész Kálmán. — Röck Szilárd emlékezete. Kemény Simon. — Sérelmek. I. Jánosi Pál, II. Egy családos ipariskolai tanító. — Ébredés. (Moussong Géza, Senyei Ferenc és Gerley Szevér levele.) — Irodalom: Vallomásaim. (Rousseau műve, ismerteti: Vas.) — A Néptanítók Lapja. — Tanügyi, társadalmi élet: A magyar nemzet halottja. Iparos oktatásunk. A tanítói munka megbecsülése. A Segítőegyesület. Halálózások. A M. Tanítók Turista Egyesülete. Hirdetések (a borítékon.)

A *Magyar Tanítók Otthona* célja, hogy a székesfővárosban működő tanítók közt a kartársi érületet fejlessze, erkölcsi, társadalmi és anyagi érdekeiket előmozdítsa; nemkülönben, hogy a fővárosi tanítók és tisztviselők között az érintkezést és természetes közös érdekeket ápolja. Célja, hogy mind a fővárosban, mind a vidéken működő tanítószervezet s a közoktatás egyéb munkássait és barátait egy olyan intézményben egyesítse, mely szellemi és anyagi erejénél fogva képes legyen a magyar népoktatásügy fejlesztésének és felvirágoztatásának hathatós tényezőjévé válni.

A fővárosi tagok évi tagdíja: 20 korona, a vidékieké: 8 korona, mely tagsági díj fejében a *Népnevelők Lapja* is jár.

Elnökség: Elnök-igazgató: Barca Albin, székesfőv. igazgató-tanító, tanügyi elnök: Nagy László, tanítóképzői igazgató, gazdasági elnök: Faller Jenő székesfővárosi tanító.

Titkár: Kalász Benedek, székesfőv. tanító.

Jegyzők: Gondos József, Kindlovics Pál és Rózsa Ignác székesfőv. tanítók.

Könyvtáros: Tóth Kurucz János, szfőv. tanító. Könyvt. órák: minden pénteken 4—6.

A M. T. Otthona helyisége: VIII. ker., József-körut 8. sz. alatt van.

A *Népnevelők Lapja* a M. T. Otthonának a kiadásában és tulajdonában jelenik meg. Hivatalos közlönye ezenkívül a M. Tanítók Országos Bizottságának és a Budapesti Hivatalos Tanítótestületnek.

Előfizetési ára egész évre 12 korona, fél évre 6 korona, mely összeg a M. T. Otthona címére és helyiségeibe (József-körut 8. sz. alá) küldendő.

A székesfőv. községi iskolák igazgatói és vezetői a t. Tanács 7656/1903. VII. számú engedélye alapján az előlegből fizethetnek elő a *Népnevelők Lapjára*.

Dolgozótársaink. Azoknak a dolgozótársainknak a névsora, akik eddig megígérték, hogy írói munkásságukkal támogatni fogják a *Népnevelők Lapját*: Barca Albin, Barna Jakab, Bardócz Pál, Bajza Margit, Bély Mihály, Bursics Ernő, Csáky Elek, Csillai Kálmán, Dorogsághy Dénesné, Ember János, Erdői Ernő, Freund Vilma, Faller Jenő, Farkas Irén, Garam Jenőné Gozdsu Mária, Gerley Szevér, Gondos József, Hajnal Adolf Havas Mihály, Hittig Lajos, Illosvai Lajos Károly, Jablonkay Géza dr., Jeny József, Kemény Simon, Kéméndy Rezső, Kalász Benedek, Kindlovics Pál, Kiss Béla, Kiss Ildebert, Kubinyi József, Leviczky Aladár, Lissák Kálmán, Mócsy László, Móra István, Moussong Géza, Nagy Lajos, Nagy László, Nadas Kálmán, Oldal János, Perényi Lajos, Pintér Zsigmond, Révnegyi Iván, Ronts István, R. O., Rózsa Ignác, Szabó Dezső, Sántha Lajos, Schön József, Senyei Ferenc, Simon Lajos, Soltész Kálmán, Sretvizer Lajos, Sturcz György, Szabó Kálmán, Szabó Viktor dr., Száva János, Székely Károly, Sziklás Adolf, Szőke István, Velösy Lipót, Viola Lajos, Wehner Gyula József, Weszely Ödön dr.

NÉPNEVELŐK LAPJA

TANÜGYI, TÁRSADALMI LAP.

MEGJELENIK MINDEN MÁSODIK SZOMBATON.

Kiadótulajdonos: a MAGYAR TANÍTÓK OTTHONA
Budapest, VIII., József-körút 8. sz. alatt.
Előfizetési ár: egy évre 12 korona,
melyet a kiadótulajdonos címére kell küldeni.

A szerkesztő lakása:
Bpest, VII. Bethlen-utca 8. sz. I. em. 10.
A lapot illető minden szellemi közleményt,
cserepéldányt ide kell küldeni.

Felelős szerkesztő: HAVAS ISTVÁN

A Budapesti Hiv. Tanítótestület alapszabálytervezete.

Az elnökség nagy körültekintéssel csinált egy olyan alapszabálytervezetet, amelyre ez a jelző: *hivatalos, kötelező* csakugyan ráillik. Vaspánt ez, amelyet a mindenható elnöki hatalom fog egykor, ha elfogadtatik, ráverni a budapesti tanítókra, hogy mozogni, moccanni és mukkanni se merjenek. A kétezer tagot számláló testület gyönyörűséges bábuszínház lesz, amelyet dróton a szuverén elnök fog táncoltatni.

A fővárosi tanítótság zöme sohasem vette szívesen a hiv. testület intézményét s óriás lelkesedéssel fogadta még tanácsossága idejében *Bárczy Istvánnak* azt a nyilatkozatát, hogy a tanítóknak a szabad egyesületekben a helyök. Soha jobb, nemesebb és bölcsebb tanácsot nem adhatott volna nekünk senki, mint amilyen ez a nyilatkozat volt. Ma, amikor az utolsó szerény napszámos is függetlenségét egyesületi étellel akarja biztosítani, mi éppen egyéni és egyéb függetlenségünket rozsdás bilincsekből kovácsolt monstrozus hivatalos egyesülettel bényítjük meg.

Ezt a hivatalos egyesületet egyedül *Trajtler Károly* ambiciózus buzgalma, megfeszített, óriás fáradsága keltette mesterséges életre. Pénzbeli segítséget tudott kieszközölni számára az akkori kormánynál és sikerei előtt meghajolt *Bárczy István* is, úgy, hogy a főváros is anyagi támogatásban részesíti. Minden lélekkel csinált munka szimpatikus s egyedül ez okozta, hogy a tanítótság egy része csatlakozott *Trajtler Károlyhoz*. De csak egy része, mert a többi immel-ámmal (az adott szünet is erkölcsi presszió,) ment el a körüli s egyéb gyűlésekre.

Nincs igazi élet ebben az egyesületben s nem is lesz. Ez az alapszabály sem fog teremteni ilyet, sőt az eddig kivivott eredményeket is tönkre teszi egészségtelen szervezeténél fogva — ha életbe lép. Nem is fogadják rokonszenvvel sehohsem, ahol a modernebb

gondolkodás győzött már az ósdiságokon. S ezen, ugy-e, nem is csodálkozhatunk, *hivatalos* egyesületről lévén szó! A multból ránk maradt különös copf, hogy csak a tanítóságot *kényszerítik* (párhuzamoson a *kötelező népoktatással*) egyesületekbe. Innen van köztünk az az általános csömör az egyesületi étellel szemben. Mi részünkről, ha már kötelező dologról kell, hogy szó essék, azt a törekvést pártoljuk, mely az ügyvédi kamarák mintájára, a tanítói kamarák megteremtését célozza. Ennek látnók gyakorlati, életrevaló hasznát, mely ha köteleességet ró is, de védelmet s egyebet is ad. A hiv. testületek ellenben nálunk nem sok eredményre hivatkozhatnak, legföljebb egy-egy ambiciózus elnök személyéhez fűzött sikereire. Mint a jelen esetben is.

Helytelen, fölösleges dolognak tartom az ugynevezett *érdekköri* intézményt. Ma még békésen dolgozik ez is, az is külön-külön; de holnap jöhet idő, hogy az *érdekek* (tanítói, igazgatói és egyebek) összeütkezésbe kerülnek (hajh, ilyen az *érdek!*) és akkor gyűlölet, széttagozódás lesz az eredmény. De még helytelenebb, sőt egyenesen visszataszító ez az elnevezés. Akárki lett légyen a feltalálója, gyöngye lábán állt a nyelvérzékkel. Az *érdek emberétől* messze húzódom az életben, annál az egyszerű oknál fogva, mert *érdek* embere. Akit egyszer ilyen titulussal *megtisztelnek*, az többé nem tiszteletre méltó. Hát ez az *érdekkör* mindig az *érdek emberét* juttatja eszembe — a fogalmat. Az *érdekkörben* tán az *érdek* emberei csoportosulnak? Köszönöm. Romlott pesti nyelvérzékünk nem botránkozik meg már ezen a kifejezésen, fülünk annyi ilyen rémséges csinálmányt hall, hogy közönbösen vesszük már az efféjét.

Nyelvezeti szempontból még a szörnyeteg *képez* (es bildet) német igére hívjuk fel a figyelmet, melytől helyenkint szinte hemzseg a szöveg. Ne feledjük, hogy minekünk köteleességünk ezt az iskolában is irtani!

Mindezek után pedig két hozzászólást hozunk, úgy gondolkodván, hogy egyelőre, amíg a muszáj-egyesületet muszáj megcsinálni, hadd lássanak napvilágot, mert lelkiismeretes megjegyzéseiknek hasznát vehetjük. (Hs.)

I.

Mindnyájan egyetértünk abban, hogy a testületek lehető tökéletes alapszabályai jórészt biztosítékai az életrevalóságnak, a békés munkának. Hogy lehetőleg tökéletes alapszabályaink legyenek, ahhoz szükséges, hogy mindenki hordja össze azt, amit ezen a téren termelhet.

Egy szervezet, melybe kötelesek vagyunk belépni, kell hogy az egyénnek — természetesen az ügy kára nélkül — a legnagyobb szabadságot biztosítsa. Mert ha én kötelezett vagyok olyan helyre lépni, ahol ismét csak úgy és akként cselekedhetek, *sőt sokszor kell cselekednem*, amint azt mások határozzák el, anélkül, hogy az egyéneknek a legteljesebb szólás szabadsága biztosítva lenne, akkor

az ilyen helyen csak a kezelhető tömegek kialakítása lehet a cél. Nincs meg a jogcíme az ilyen egyesületnek „a testület” elnevezésére sem. Rabszolgák nem alkotnak testületet, még ha annak is hívják az ilyen csoportot. Az az ügy pedig, ahol az egyéniségek megnyilatkozása ellen hoznak alapszabályokat, az sajnálni való.

Mindenképpen törekednünk kell tehát, hogy az alapszabály tervezetben *csak ott lássunk korlátokat*, ahol a testület bizalmi emberei ideig-óráig, az egyénektől várható felfogás szerint, a maguk szakállára kénytelenek dolgukat végezni.

Ahol az egyén lép előtérbe — amennyiben az egyén, mint jogosult tag szerepel — ott korlátozásoknak nincs helye. E szerint gondolom én megítélendőnek a tervezetet.

Bátor vagyok ajánlani, hogy főképp ebből a szempontokból nézzük meg a tervezetet. A Bp. Hiv. Tt. súlya, értéke egyenesen megköveteli, hogy tagjai az alapszabályok keretén belül a *legnagyobb szabadságot élvezzék*.

A tagra már magában véve *nem valami fölemelő*, hogy *kötelezett tag* (a fõv. tanítóság ezt a kitéltet nem érdemli meg). De ha már annak kell lennie, legalább ne legyen olyan gyûlésekre terelhető, ahol az ő jelenléte segítségével — az ő teljes aktivitása kizárásával, vagy csak korlátozásával is — hozzák azokat a határozatokat, melyeket alkalomadtán reáhusznak, mint a saját keze által készített ruhát. Parádézhat benne azután — ha jól esik neki.

Ezen gondolatok hatása alatt írom ide észrevételeimet.

A IV. Fejezet. 4. §-ához egy d) pontot javaslok csatolni, mely így szólhatna: d) A kötelezett rendes tagok semmiféle illetékek, tagdíjak stb. fizetésére nem kötelezhetők.

A VI. Fejezet. 13. §-ához az ott levő c) pont folytatásaképpen a következõ toldást ajánlom:

A kisebbség kívánságára a kisebbségi véleményt, mind a választmányban mind a körûlésen — a kisebbség által megnevezett vagy választott egyén ismerteti.

A VI. Fejezet. 16. §-ához a d) pontnál igen fontos megjegyzésem van. Kérem a pontot átolvasni és azután — ha aggodalmam alaposnak látszik — ennek a pontnak átalakítását követelni.

A közgyûlés mindenütt a legfõbb fórum. Hogyan lehessen tehát megszabni azt, hogy a közgyûlés, a tárgysorozatba fel nem vett, de általa tárgyalni kívánt anyagot csak a napirend végén tárgyalhatja. A körû-közgyûlés nem képviselõház: Ha a körû-közgyûlés maga állapítaná meg a napirendjét, akkor az alapszabály-tervezet e része természetes lenne. De a körû-közgyûlés már jól meg van nyírbálva önrendelkezésében akkor, amikor mások tálalják elébe a tárgyalandó anyagot. Emellett még a *lehetőségét* is elvenni annak, hogy a más által megszabott keretben miként járjon el a körû-közgyûlés, ez bizony nem más mint zsarnokoskodás! Ha ez így marad, akkor az ig.-tanács, vagy az elnökség egyes esetekben olyan oktrojálást gyakorolhat, amilyent csak akar.

A körû-közgyûlés szerintem nem arra való, hogy az emberek

oda tereltessenek és ott róluk az ő kikényszerített közreműködésükkel, előzetes megállapodásokat határozattá emeljenek.

Tehát a VI. Fejezet. 16. §-ának d) pontja megváltoztatandó szerintem és pedig akként, hogy a közgyűlés szabadságában álljon a tárgysorozatba fel nem vett (hisz nem ő csinálja a tárgysorozatot), de tárgyalni kívánt kérdéseket a napirend előtt is tárgyalni.

Ez igen fontos. Ki tudja előre megmondani azt, hogy minden kör-közgyűlés mindenkor fontosabbnak tartja majd azt az anyagot tárgyalni első sorban, melyet tárgyalni kénytelen, mint azt, melyet ő tart szükségesnek tárgyalni?!

Ugyancsak a VI. Fejezet e) pontjában az első mondat után be kellene venni a következő mondatot:

Az előadó javaslata megvitatható és azzal szemben a tárgyhoz tartozó más javaslatot is tehet bármely r. tag, s ezt a javaslatot az elnök köteles névszerinti szavazás alá bocsátani — ha ezt a r. tagok $\frac{1}{5}$ -e — de legfölebb 20 tag kívánja.

Ugyanazon §. f) pontjánál a következő toldást: . . . , azokról határozni köteles. A kör-közgyűlések határozatai a testület közgyűlése elé viendők azon célból, hogy az, a kör-közgyűlések tartalmilag nem egységes határozatai fölött végérvényesen határozzon.

A VI. Fejezet 20. §. c) pontjához.

Jegyzőséget nem köteles vállalni abban az esetben a megválasztott, ha nálánál működésre nézve fiatalabb kartárs van az érdekkörben, s annak más tisztsége nincsen.

Ugyanitt a h) ponthoz

. . . kivéve ha az 8 nappal a gyűlés előtt az elnökségnél írásban bejelentetett.

A VI. Fejezet 25 §-nál az f) ponthoz.

A tanfelügyelő, vagy megbizottjának előadása — amennyiben személyes érdeket érint, vagy tévedésen alapszik, az érdekeltek által szóvátehető.

A VIII. Fejezet a) pontjának 4. bekezdésénél stiláris módosítást ajánlok. Az eredeti szöveg így szól: „Tiszténél fogva (t. i. az elnök) minden kör, érdekkör, vagy bizottság ülésein résztvehet s ugyanazon jogokkal élhet, mint az illető körök, vagy bizottság tagjai.“

Az „ugyanazon“ törlendő. Helyébe jönné: „s ott csak azon“-kitétel.

Ennek célja az, hogy minden erőszakoskodó hajlandóságot eleve kizárjon, mely abban nyilvánulhatna meg, hogy az ilyen üléseken valami igen tág elnöki jogokat véve elő nem engedne bizonyos dolgokat tárgyalni.

A VIII. Fejezet 27. §-hoz legvégül ajánlom a következő toldalékot:

j) Az összes tisztviselők díjazására fordított összeg évről-évre a közgyűlés által állapítandó meg. Ezen díjazás egészben véve nem lehet nagyobb mint annak az összegnek 20%-a, melyet a testület a segítségére szorult tagok részére a lefolyt évben kiutalt.

Azzal zárom igénytelen soraimat, hogy oda törekedjünk' miszerint az egyéni jogokat az alapszabályok a legnagyobb mértékben kiszélesítsék és azokat megbecsüljék.

A mely testület az egyén jogait korlátozza, kicsinyli, az maga is korlátozott és kicsinyes, bármilyen sok tagból is álljon. Hisz az ilyen egyesület is csak a korlátozott, szenvedőleges állapotban levő tagok összereje.

Olyan hiv. testületre, melynek tagjai csak előre kicirkalmazott és tilalomfákkal ellátott utakon járhatnak, nincsen az ügynök szűksége.

Szükség van az egyéniségek szabad érvényesülésére. Hogy ez nehéz kellemetlenségekkel, idővesztéssel jár, az mit sem tesz.

A szél is kellemetlen; mégis tisztítja a levegőt.

Mócsy László.

II.

Ami az új szabályzat egyes, általunk kifogásolt és javításra, pótlásra szoruló pontjait illeti, azokról véleményünket most itt, a nyilvánosság előtt szándékozunk elmondani.

Ami pedig a testület életképességére, munkálkodására vonatkozik, arranézve sajnós, már előre is, most is csak azt mondhatjuk, amit e lapokban már régebben és többször is megmondtunk, hogy t. i. nem lesz életképes, működése a jövőben is meddő és eredménytelen lesz. Szerintünk a testület életképességét a következő okok gátolják:

1. A túl sok tagnak helytelen szabályok szerint történő foglalkoztatása.

2. Az idegen elemeknek újabb, fölösleges belevegyítése.

3. A minden tanító részéről megkövetelt munkálkodáshoz a kellő, könnyed hozzáférhetőség hiánya.

4. A megfelelő módok és eszközök hiánya és végre

5. a már eddigelé kidolgozott tételeknek és egyéb munkálatoknak a végrehajtásához, életbeléptetéséhez szükséges hivatalos intézkedések elmaradása.

Kivált az utóbbi két pont adott a múltban a legtöbb panaszra okot; ezek nélkülözése szülte az elkeseredést és ezek hiánya hátráltatott minden előmenetelt, valamint hogy ezek voltak okai annak is, hogy a tagok munkakedve nemcsak hogy folyton és folyton csökkent, hanem végre teljesen abba is maradt.

Ezek előrebocsátása után azonban az igazsághoz hűen azzal a kijelentéssel is tartozunk, hogy a testület mai vezetése igenis megfelelő; de a helytelen szervezet, a módok és eszközök hiánya miatt egymaga nem képes mindenben oly erőt kifejteni s oly kedvező eredményt felmutatni, mint aminőt egy ily hatalmas testület tekintélye, munkája megérdemelne és feltétlen megkívánna.

Azért tehát most már úgy kell szervezni a testületet, hogy itt a tagok nemcsak örömmel és kedvvel munkálkodjanak, hanem a munkálkodásnak a jövőben látszata, eredménye is legyen. Olyan

várnak kell e testületnek lennie, amelyből mindannyiunk javára csak fény sugárzik ki s amelynek munkásai a társadalom elismerését, rokonszenvét fogják kivívni.

És most közreadjuk az egyes, általunk kifogásolt fejezetekre, illetve azok pontjaira szóló megjegyzéseinket.

Az I. és II. fejezet közé szerintünk egy új fejezet volna még beillesztendő, amely a testület hivatalos helyiségére vonatkozzék. Ha pedig állandó helyiségről egyáltalán még most se beszélhetünk: akkor legalább jeleztessék az a törekvés, hogy e régen érzett hiány megvalósítása iránt, amennyire tőlünk telik, gondoskodás fog történni. Mert mindaddig, amíg egy nagy, megfelelő hivatalos helyiségünk nem lesz; s ameddig folyton csak vendégeskedni fogunk járni egyik iskolából a másikba, avagy egyéb idegen helyekre: addig ne is számítsunk se komoly munkára, se testületi szellemre, se tekintélyre.

Tagadhatatlanul ez olyan nagyon régi és szükséges kíváncsóság; a működésnél pedig olyan érezhető hiány, amely a kartársi összetartozandóság lelkes érzetét mindenestre felette gyöngíti, a munkakedvet pedig jelentékenyen csökkenti.

III. és IV. fejezet közé szintén egy újat kell beékelni, amely a testület vagyonáról szóló dolgokat tartalmazza.

Nem értjük, hogyan lehetséges egy ilyen nagy testületben a legfőbbek egyikéről, a pénzről, sehol egy szó említést se tenni? A pénztáros munkakörénél említetik ugyan, hogy a testület vagyona hogyan kezeltesék, de hogy miből tartja fenn magát a testület, illetve mik a jövedelmi forrásai: arról mélyen hallgat az egész szabálytervezet.

A testület tagjairól szóló fejezetnél az állami, egyesületi és magán intézetek tanítóit a kötelezettek közé sorozza a szabályzat 4. szakasza, holott ezeket szerintünk az önként belépők közé kell fölvenni, mivel éppen ez a pont az, amiről cikkünk elején említést tettünk, hogy t. i. idegen elemek belevegyítése a múltban sem volt helyes, a jövőben sem szükséges.

Csodálatos, hogy az elnökség figyelmét kikerülte a múltak tapasztalata, mely elég világosan tanúskodik arról, hogy mi másnak nem kellünk: minek kelljen hát nekünk más, olyan testület, amely velünk együtt nem érez, nem dolgozik s amelynek érdekei velünk nem azonosak?

„A testület eszközei” című fejezetben a tanácskozások eredményéről az van mondva, hogy azt vagy a testület hivatalos lapjában, vagy évi jelentés alakjában bocsátja közre az elnökség.

Ezzel szemben mi azt szeretnők, ha az a bizonyos évi jelentés nem vagy-vagy szerint jelenik meg, hanem mindkét módon, tehát mind a testület hivatalos lapjában (jelenleg a „Népnevelők Lapja”-ban), mind évi jelentés alakjában, mert kérdés, hogy a testület hivatalos lapját minden tag olvassa-e? S mert sajnos, de nem mindenki olvassa, azért inkább intézkedni kellene valami úton-módon, hogy ez a lap mindenkinek járjon.

„A tagok jogai és kötelességei“ című 6. szakasz szóról-szóra ezeket mondja:

„A körök közgyűlésein az illető kör minden tagjának jogában áll megjelenni, a tárgyhoz hozzászólni“ stb.

E szakaszt helyesebben a következőképen kell módosítani:

„A körök közgyűlésein az illető kör minden kötelezett tagjának *meg kell jelennie*, a napirend tárgyaihoz *jogában* áll hozzászólnia . . .“ stb. Vagyis a jog ne a megjelenésre szóljon, ami fölösleges is, mert ez úgy is kötelező, hanem a napirend tárgyaihoz való hozzászólásra vonatkozzék. Egyébiránt ez utóbbi is magától értetődik.

A VI. fejezet az Elnökség működését tárgyalja. Itt a 8. szakasz a körök tisztikarait, valamint az önként belépő testületek, egyesületek tisztikarait nem veszi be az elnökségbe, holott a most említettek, véleményünk szerint, okvetlen tagjai kell hogy legyenek az elnökségnek.

A 10. szakasz az Igazgató-tanács megalakulását 50 tagra teszi ugyan, de nincs kifejezetten kimondva, hogy a választandó 50 tag honnan, kikből kerüljön össze? Az igazság és a tagok érdekei úgy kívánnák, hogy minden egyes iskolából egy-egy tag benne legyen az igazgatótanácsban. Ha aztán ilyenformán nem 50, hanem több tagot számlálna majd az igazgatótanács: azt hisszük, nem okozna semmiféle bajt, avagy nehézséget.

A közgyűlések napján a tanítás szünetelése nincs elég érthetően jelezve; vagyis nem tudni bizonyosan, hogy az aznap délután tanuló osztályoknak van-e tanításuk, vagy nincs?

A szabályzat szerint a tanítás csupán a közgyűlések idején szünetel; pedig ez nem elegendő, mert, a váltakozó osztályok tanítói ez esetben nem lehetnek jelen végig a közgyűlésen. Már pedig annyi kartársat, a közgyűlés utolsó és sokszor igen fontos tárgyainak a részvételéből egyenesen kizárni: azt hisszük nem szándékoltatott tervbe venni. Ezért a legvilágosabb szövegezése e pontnak egyedül csak az lehet, ha a *közgyűlés egész napjára* engedélyezi a hatóság a szünetet.

A 19. szakaszban az érdekkörök szervezeténél a képviselőt minden iskolából egy vagy két tagra tétetik. Ez helyes eddig; de megtoldandó volna még azzal, hogy az *egyik tag mindenkor nő legyen*.

Ime, ezek volnának szerény észrevételeink.

Igaz, hogy az itt elősorolt dolgokon kívül volna még egy néhány itt-ott mutatkozó szórendi, mondatszerkezeti és egyéb szintén javításra, pótlásra szoruló pontozat ugyan, de mert ezek nem oly lényegesek, hát nem foglalkozunk velök. Külömben is csak a főfigyelmet volt inkább szándékunk jelen sorok keretében felhívunk arra nézve, hogy testületünk felvirágozása, életrelavóvá tétele érdekében végre vállvetett akarral, egyetértő eljárással, lelkesedéssel, mindent el kell követnünk.

Soltész Kálmán.

Rökk Szilárd emlékezete.

A M. T. Otthona Rökk Szilárd ünnepén elmondta *Kemény Simon*.

Tisztelt Ünneplő Gyülekezet!

Művészi munkára vállalkoztam.

Egy hat hónap hijján két évtized óta bezárult kriptának az ajtajára kell Rökk Szilárdról domborművet kivésnem. Még pedig olyant, mely jellegzetessé tegye életét mindazok előtt, akik ide gyültek, hogy a megemlékezés szikrájával lobbantsák lángra kegyeletük mécseseit, melyekkel a nagy emberbarát koporsóját a mai napon körülültették.

Nem a magam képessége, hanem az ő élete, alkotásai, halhatatlan szelleme és a mindanyiunk lelkét egyaránt betöltő hála ihletnek meg e szent órában és ezek vezetik vésőmet is.

Mielőtt azonban az idő vasfogának is ellentálló anyagot munkába venném, keresem Rökk Szilárd életének, cselekedeteinek vezéreszméit, hogy reliefemen ezek által szimbolizáltassák és domborodják ki plasztikusan egyénisége.

Kedves Kartársaim!

Világot hódító césároknak, az irodalom és művészet lángelmeinek, tudósoknak és föltalálóknek helyet juttat Klió azon a pergament lapon, melyet kezében tart. Gyakran azonban hiába keressük a történelem lapjain és legföltrebb csak a lekszikonokban találók meg azok nevét, akik jótékonyágukkal egy nemzet vagy az egész emberiség ügyét szolgálták

Keresem e rejtély nyitját.

A fejlődés könyörtelenül végig tipor a mult századok vetésén. Akár azt valljuk, hogy az eszmék alakítják át és változtatják meg a korokat, akár azt hirdetjük, hogy a korok állapota teremti és termeli az új eszméket; a végtelenség szárnyas kerekére: az időre illesztett fonalat a gondolatot folyton pörgeti a természet perpetum mobiléje: a fejlődés.

Hatalmak politikai határai szűkülnek, bővülnek vagy meg is szűnnek; tudományos igazságok relativvá válnak vagy meg is dőlnek; az új találmányok kiszorítják a régieket és a változó izlés műkincsekként, irodalmi ritkaságoknak gyűjti és leltározza a maguk idejében legkiválóbb műveket is.

Jupiter és Mnemosyne leánya tehát jegyzi a személyeket és eseményeket, hogy a lelkesítő példákat megörökítse a későbbi és feledékeny utókor számára.

Nem kell azonban azok nevét megrögzítenie, akik fáradozásuk, életök céljával: jótékonyágukkal erősítik meg a társadalmi egyenlőtlenségek áthidalására vagy az azokból származó bajok megszüntetésére teremtett oszlopokat: intézményeket, vagy egyes osztályokat; mert tettök véső nélkül is bevésődik minden ember szívébe, a változó fölfogás mit sem koptat értékökből és minden önérdéktől, hiúságtól mentes emberszeretetök örök időre halhatatlanná teszi nevöket.

Rökk Szilárd is így lett halhatatlan!
Nézzük hát életét!

Gyermekkorától haláláig fárad fáradhatatlanul, mintha orcája verejtékével kellene mindennapi kenyerét megkeresnie. Pedig takarékoskodik és gyűjti a nagy vagyont.

Nem magának, nem is magáért.

Pedig mint a legelőkelőbb családok jogtanácsosának módjában lett volna eltanúlni azok költségesebb életét. Közéletünk kis embe-
reinek nagy hiúsága tisztítja, szélesíti látókörét. Fejedelmi alapít-
ványait, melyek már életében népszerűséget biztosítanak számára,
csak halála után téteti közkinccsé.

Még a pihenése is munka. Szemléli, figyelni az életet, hogy
nemzeti létünk virágágyainak melyikét kell anyagi forrásának éltető
erejével fölfrissítenie.

S látja a nemzet legnagyobb osztályát és fenntartó elemét:
a népet, kulturális visszamaradottságban, amint a jogos, de mégis
csak mesterségesen beléoltott elégtelenség olyan tanokhoz jut-
tatja, melyeket még meg sem érthet és már is követ. S keresi a
kezet, mely a tudás, felvilágosítás magvait széjjelhintené, mely
irányítaná a nép lelkét, hogy tudja és keresse is jogát anélkül
azonban, hogy nemzetünk multján kegyetlenül kellene áttörtetnie.

S szíve, értelme felénk irányítja tekintetét. Alapítványainak
nagyobb részét nekünk fővárosi tanítóknak juttatja.

Előttem világos a tendencia.

Hazánk különböző helyein tartózkodó kartársainkat a szűk
keret, az egymásra utaltság rászorítja arra, hogy a néppel együtt
éljen, érezzen és alkosson. Az iskolán kívüli igazi népmívelői mun-
kásságot mintegy biztosítja az, hogy volt növendékeivel mint polgá-
rokkal napról-napra érintkeznie kell.

A főváros nagy kiterjedése azonban a szeme előtt lebegő cél
megközelítését nagyon megnehezíti. Általutat keres tehát. S meg
is találja.

A fővárosi tanitóság ereje három helyütt jut érvényre: az
iskolában, a tanítói és a társadalmi közéletben.

Rökk Szilárd látta és értékelte iskolai munkánkat. A főváros
megmagyarosítása szeme előtt folyt le. (Vége köv.)

Sérelmek.

I. Semmibe-vétel.

Legközelebb egy kereskedelemügyi miniszteri rendelet jelent
meg, mely felsorolja azokat a középfoku közoktatási intézeteket, a
melyeknek végbizonyítványa a tisztviselői minősítés szempontjából
a középiskolai érettségivel egyenlő értékű. Ezek közé az iskolák
közé tartoznak: a felsőkereskedelmi iskolák, a felső ipariskolák, az
iparművészeti iskola és a *polgári iskolai tanítóképző*.

A vasuti tisztképző tanfolyam növendékeinek nagy százalékát a felső kereskedelmi és felső ipariskolák adják, tehát azok a középfokú szakiskolák, melyek növendékeiket a közép és polgári iskolák 4 alsó osztályából rekrutálják. A tanfolyamuk 3 éves. Az elemi tanítóképzőbe ugyanilyen előképzettséggel lépnek be a növendékek. De egy évvel tovább tanulnak. És még sem találjuk a tanítóképzőt a fentebb említett iskolákkal egyenlően jogosító iskolák között. Ellenben ott találjuk a polgári tanítóképzőt megkisebbitve, lecsufola és megszegyenítve.

Nem vagyunk elfogultak a tanítóképző intézet által nyújtott készültséget illetőleg. Tudjuk, hogy még ma is számos közepszerű, sőt gyenge legény keres a képzőben menedéket. Az „ember-anyag“ tehát nem prima. Ámde a kereskedelmi és ipariskolák sem állanak jobban. Sőt. A tanítóképző által nyújtott jelentékeny anyagi támogatás, a tandíjmentes tanulás, a korai és biztos kenyér kilátása ma már sok jó diákot visz a képzőbe. Az I. osztályba kerülő fiuknak a harmada a közép és polgári iskolák legjavából, másik harmada a jó közepesekből való, már csak egy harmada esik a gyengébbekre. A fentebb említett szakiskolák nincsenek ilyen kedvező helyzetben. A felső és kereskedelmi iskolák nem nyújtanak megfelelő anyagi támogatást. Bizonytalan jövővel biztatnak. Statisztikailag megállapítható tények bizonyítják, hogy a felsőkereskedelmi és ipariskolák anyaga ma gyengébb, mint a képzőké. Egy évvel kevesebb ideig tanulnak; bizonynyal kisebb is a készültségük. Mégis nagy előnyben vannak a tanítóképző végzett növendékeivel szemben.

Mi ennek az oka?

A közérdek, a közszolgálati érdek legkevesebbé. Hisz ez éppen azt követelné, hogy mennél értékesebb elemek vétessenek fel a vasuti tisztképző tanfolyamra. Az a törekvés sem lehet irányadó, hogy a tanító a röghöz köttessék; hiszen nincs tanító-hiány, sőt szinte fenyegető a tulbőség.

Az okot másutt kell keresnünk. S meg is találjuk a *tanítóság társadalmi erőviszonyában*.

A tanítói osztály mint ilyen nem számít. Innét ered az a lekicsinylés, mellyel a hatalom a tanító-nevelő intézetet részesíti.

A tanítóság nemzetmentő nagy hivatásáról sokat szónokolnak a hatalmasok; de nem hisznek benne. Egyedül a tanító hiszi a nagy hangu üres kijelentéseket és felül azoknak. Nem veszi észre a *tettek*, melyek az ő semmibevételéről minden szónoklatnál hangosabban beszélnek. Nem veszi észre, hogy a mézes-madzag csak az ő elaltatására, homályos öntudatának teljes elfojtására való.

A tanítóság 40 éves közléte félig szolgálai kunyorálások, bajlódások története. A tudatos szervezkedés, az erőkifejtés, a *nép*nél való támaszkeresés gondolata fel-felcsillant ugyan néha-néha; de a szikra csakhamar kialudt. Maradt minden a régiben. A tanító ma is hódol és hajbókol. Még azt a jobbágysorsot, röghöz-kötttséget sem veszi észre, melyre a kereskedelemügyi miniszter legujabb rendeletre olyan hangos szóval emlékezteti.

Néhányan, akik immár a XX. század küszöbéig jutottunk, várjuk-várjuk a tanítóság öncélu szervezkedését; várjuk a kedvezményezést a fővárosi kartársaktól. De úgy látszik, hiába várjuk.

Ugy látszik, arra vagyunk kiszemelve, hogy mi, akik kultúraterjesztésre volnánk hivatva, e hivatásunk felismerése nélkül, teljes kulturátlanságban és öntudatlanságban, lenézetésben és megvetetésben váltsuk fel egymást nemzedékről-nemzedékre. Most és mindörökké. Ámen.

Jánosi Pál.

II. Furcsa helyzet.

E sorokat az emberbaráti szeretet jegyében egy családos ipariskolai tanító küldte be hozzánk:

A főváros rengeteg sok pénzt áldoz az emberbaráti célokra. És ez a sokszor túl bőkezű szamaritánus keményszivűsége, ridegsége gyakran határtalan.

Itt van mindjárt a fővárosi tanítósággal szemben egy rideg eset.

A család-apa nap-nap után a ragályozás veszedelmének teszi ki magát. Az iskolából hozza; ahol nem egyszer egyik másik tanulónak testvére otthon ragályos beteg, de orvost nem járatnak a beteghez, a másik, harmadik néha több testvére, azért csak eleljár az iskolába. Hozza magával a ragályos kórt, terjeszti.

Az anyagi küzdelmekkel megáldott családos tanító pedig, haza hordja gyermekeihez az észrevétlenül felszedett ragályos betegségeket.

Az anyagiakkal, a drágasággal küzdő, az eladósodott tanítót kitiltják az iskolából 3—4, sőt 6 hétre, néha két hónapra is, ha több gyereke van, akik aztán egymástól elkapják a bajt és egész sorozatban lesznek betegek.

A jó fizetéssel, kitünő lakbérrel és fényes drágasági pótlékkal ellátott (?) fővárosi tanító, a főváros és a magyar haza gyermekeinek hazafias, lelkes és buzgó nevelője, oktatója heteken, hónapokon át nem mehet se mellékfoglalkozásaihoz, sem a székesfőváros által fentartott *ipariskolába*.

Boldog ember! mondják a vidéki kartársak. Tanítania sem kell, mégis húzza a fizetését, mert ez nálunk Kutya bagoson így van ám!

De nincs a fővárosnál, kedves vidéki kartársak. A székesfővárosi tanítónak, akinek évtizedek óta csak ígéretik fizetésének a javítását, a főt. tanítónak, akinek oly nagy házbért kell fizetnie, oly drágán kell az ételmezését ellátnia, s mert hogy gyermekei ragályos betegek lettek, fizetheti az orvost, a patikát és *fizetheti azt a kollégát is*, aki az ipariskolában helyettesíti.

Az emberbaráti szeretet, határtalan ágazatokban működik már a tevékeny társadalomban. A székesfőváros rengeteg sokat költ szamaritánus célokra, — de a betegséggel sújtott családos tanítónak még sem engedi el az ipariskolai helyettesítési díjat. Drágasági pótlékot nem ad. Fizetésjavítást évtizedeken át ígér. A nyugdíj változtatást minden ujjonnan megválasztott tanácsos munkálatba veszi

már vagy 15 év óta. A fővárosi tanítót eltiltják az iskolától, önhibáján kívül mulaszt. Hatalmas Uraim! csak a székesfővárosi tanító iránt nincsen könyörülettel a jótékonyság, az emberbaráti szeretet? Az ő ipariskolai helyettesítése okozná a nagy deficitet?

Évtizedes mulasztás, sajtó sebek beheglesztésének orvoslását várja sok, betegséggel sújtott székesfővárosi családos tanító, hogy ha már adni nem tud a főváros, legalább el ne vegye a sorstól sújtottaktól azt a kis, ipariskolai fizetséget.

Ébredés.

Nagy az örömöm, hogy azok, akkhez szóltam, akiket hívtam, meghallgattak és nyújtják felém a lelkesedés, az egyetértés jobbját.

Most már merem remélni, hogy jó uton indultam el. Ezt bizonyítják azok a levelek, amelyekkel további munkálkodásra biztatnak ismerős és ismeretlen kartársaim; azok a friss megrendelések, amelyek anyagi támogatással sietnek a Népnevelők Lapja segítségére; és a sajtónak (Budapesti Hirlap, Pesti Hirlap, Az Újság, Magyarország és a tudományos színvonalú szaksajtóból kivált a Magyar Pedagógiának) a jóindulatú megnyilatkozása rólunk.

Ébredünk! Dolgok, tények, valóságok, amelyek körülünk történnek, azt a hitet ébresztik bennem, hogy egy új kor hajnala köszönt a tanítóságra. A társadalom képe, felfogása, iránya kezd megváltozni és a tanítói munkának mind nagyobb és nagyobb becsét tulajdonítani. A hivatalos közvélemény még nincs ezen a fokon, itt a copf tovább tart, de egyesek, csoportok, körök már érzik az új idők fuvallatát. Ébrednünk és haladnunk kell tehát nekünk is, s mivel a szimptomákat is látom, azért írtam e pár sor címéül, hogy: ébredés. Nem mi költöttük fel, jól tudjuk; de mondjuk, mert így van. Megmondta már böles Madách is: nem a kakas szavára virrad, de a kakas kukorékol, merthogy virrad.

A hozzánk intézett levelekből kiadunk e helyen hármat, mert a közvélemény gondolkozását és hangulatát véljük bennök megnyilatkozni; s míg a személyünkre vonatkozó részek közléseért bocsánatot kérünk, egyéb tartalmukat az olvasók szives jóindulataiba ajánljuk. Érkezésük rendje szerint következnek.

I.

Moussong Géza úrnak ez évi január 2-án kelt leveléből kivesszük ezeket:

Igaza van: a Népnevelők Lapjának első sorban és legfőképen a főváros tanügyével és tanítóival kell foglalkoznia, azok érdekeit szolgálnia.

Amde ezt csak együttes, vállvetett, acélos munkássággal érheti el a legkiválóbb szerkesztő is. Sajnos, egy idő óta nagy küzdelmei vannak e lapnak anyagi téren s ez onnan átcsapott a szellemiekre is.

Tisztelettel üdvözlöm Szerkesztő urnak nemes szándékát a már-már sülyedésnek indult hajó bátor kormányzásáért.

Lehet, hogy lesz sikere kitartó munkásságának s a főváros tanítósaága tömöríteni fog újból e lap körül.

Engedje meg azonban, hogy őszintén kimondjam, hogy e lapnak mindenekelőtt *sürgősen kell heti lappá visszafejlődnie!*

Ezt tartom én a legsürgősebbnek, mert azzal, hogy havonként csupán kétszer lát napvilágot, igazán nem lehet agitacionális friss lap; már pedig a fővárosi tanítósnak s így az általunk szolgált tanúgynek erre van mulhatatlanul szüksége.

Ha szívesen veszi, rámutatok, hogy mit kellene tenni, szerény vélekedésem szerint.

A lap előfizetési ára ma 12 korona. Szerkesztő uram, ez igen sok. Tessék csak megkísérelni az előfizetési föl hívás kibocsájtását úgy, hogy főv. tanítók 8 kor. kedvezményes áron fizethetnek elő.

Testületek, iskolák tovább is 12 kor. fizessenek elő, az Otthon tagjai a 20 korona tagdíj fejében továbbra is ingyen kaphassák meg . . . stb.

No de ne vegye tola kodásnak, hogy eszméimmal előhoza kodtam ezúttal. Tettem jó szándékkal, az ügy érdekében és azon tapasztalataim alkalmából, melyeket egy és más dolog megszer vezésénél nyertem.

Nem volna jó megkísérelni a főváros tanítósaagát tömöríteni az egymás megbecsülésére, támogatására és az igaz erős testületi érzés megteremtésére?

II.

Senyei Ferenc jan. 15-én kelt levelében ezt írja a többi közt: Végre, régi búsulás után egy újévi szám, melyben nekem kedvem telt.

Örülök duplán, mert — amire már rég súlyt vettem, a kötőse is izléses lett.

Igazán üdvözlöm régi bajtársamat, hogy bizalmam bevált. Mint mult évi *Tetemre hívás*-omban kifejeztem, kényszeríteni kell a vak és siket kollégákat: látni és hallani.

Látni és szomorkodni, hogy érdekeink a szétzüllés által hogy hullanak a porba, s hallani, hogy ez régen másként volt.

Össze kellene minket toborozni, ha másképp nem: erőszakkal, miként a még tudatában nem levő gyermeket neveljük, hogy csak az egyesült erő mutathat fel eredményeket.

Hogy is mondták a bécsiek, mikor 12 év előtt sikereinket látták: „Meg kellene fordítani a Dunát, hogy Bécsbe Budapestről vinne tanítói szabad szellemet, erőt és összetartást.“ —

Hogy' fordult azóta a világ!

Végre — csak későn ne — be fogják látni az ifjú erők is, hogy a „Magyar Tanítók Otthona“ az övék, oda kell nekik menni erősödni, s onnan kell kiindulni a nagy munkára, melyre kötelezve vannak.

Az új köntös mellé jó lett volna a címet is felfrissíteni, s összhangzóan „Magyar Tanítók Lapja“-vá körösztolni, de így is szép és jó.

III.

Gerley Szevér jan. 16. érkezett leveléből pedig ezt vettük ki: „Üdvözöllek, kedves barátom, s kérlek, hogy ezt a leveletem okvetetlenül add ki! Tudom, nem takarod el a szemed, hogy újjaid közt kikandikálj arra, aki Téged dicsér. Önérzetes ember vagy, akinek ez a kis dicséret nem száll a fejébe.

Derék dolog, amit műveltél; új a lapod formája s mint a régiek folytatása: praktikus is. Jó is a régi Népművelők Lapját folytatni. Ez a fiatalos forma megújhodást, frisseséget és ügyeséget jelent.

Derék dolog az öregek hajlandósága. — Ugyebár, az mese csak, hogy az öregek nem ott szolgálják a tanítóság ügyét, ahol a fiatalok szeretnék, a lelkes, tüzes fiatalok!

Üdvözöllek azért a hangért, amelyen lapodban szólsz! Azt sem mondod, hogy csak neked lehet igazad, mégis meggyőzől mindenkit. Azt sem mondod, hogy sorsunk intézőinek abcug, s nem fenekedel elientük, de tudásunkat és segítségünket kéred a közjóért teljesítendő működésedhez. Mégis hadakozni kívánsz Te is. Micsoda külömség a fölfogásban! Látom, Te nemcsak bölcs, de jó is vagy. A hangod a szeretet húrjának a rezgése.

Derék dolog az is, hogy nemcsak tudományt akarsz adni, hanem életet is. Mert mi az élet? Sivárság annak, aki szüntelenül álarcot és koturnust visel, s elviselhető annak, aki, ha arra kerül a sor, akár egy röpke pirtüettet is megkockáztat.

Derék dolog sok apró cikkelyt adni, mert a világ kisebb fele él a tudománynak, nagyobb fele a társadalomnak, (majdnem társaságot írtam.) Persze, ehhez elég kevés tudomány, s *kell* sok tapintat. Barátom, az elsőből elég a birtokod, érzéked meg igen finom van.“

... Ebben a három levélben van tartalmas gondolat, megszívlelésre méltó eszme. Gondolkozzunk felettük!

Irodalom.

Vallomásaim. (Irtta Rousseau J. J. franciából fordította Bogdánfy Ödön. Franklin-Társulat kiadása. Két kötet, ára 8 korona.) A nagy Rousseau-nak ez a világhírű műve a napokban jelent meg olyan gyönyörű, tiszta magyar fordításban, hogy olvasás közben az eredeti színét és zamatját érezzük. Hogy szükség volt-e arra, hogy Bogdánfy Ödön átültesse *ma* nyelvünkre ezt a munkát, olyan kérdés, amelyre csak igennel lehet felelni. Rousseau élete, egyénisége, elvei, írói tulajdonságai egyetlen egy művében sem nyilvánulnak meg több jellegzetességgel, mint a *La Confessions*-ban. A nagy bölcselő, akinek az írók közül legnagyobb befolyása volt a francia irodalomra, igazában költő volt; lírikus, aki megbüvölő egyéniség hangján adta elő gondolatait, eszméit az emberekről. Reformátora annak a rettenetes, hazug, fekete kornak, amelyben élt; de legsikeresebben harcolt elveiért (s nem egy utópiájáért is):

minden kartársa közt, mert szemléltetve a költő szemüvegén tárta eszményeit közönsége elé. A Vallomások, melyekben saját életét írja le, érdekfeszítő, megragadó, megindító regény. „Olyan vállalkozásba fogok, — írja az első lapon — melyre még nem volt példa és amelynek utánczója nem akad. *Embert* mutatok be embertársaimnak a maga valóságában, és ez az *ember én vagyok*.” Ez az a híres mű, melyből a reakció hada merítette legmérgeesebb nyilait Rousseau ellen. Hogy ezt ő előre sejtette: bizonyos; de a nagy emberek bátorságával nem riadt vissza semmitől. Csak aminap olvastuk Petöfi egyik most felfedezett előszavában, hogy inkább szerez magának igazmondásával száz ellenséget, mint képmutatással tíz barátot. A lángeszek csodálatos gondolkozása, hogy találkozik! — A Vallomásokban szinte megdöbentően tárul fel Rousseau élete: minden erényeivel, hibáival, bűneivel egyetemben. Mérhetetlen tanulságokkal szolgál ez a ragyogóan átültetett könyv mindenkinek, de a lelket vizsgáló, kutató tanítónak első sorban. Én minden tanítói könyvtárba beszereztetném és minden képzőben a növendékekkel olvastatnám és magyaráztatnám. Több igazságot, életet tanulnának belőle, mint száz nagyképekű, szürke didaktus könyvből.

Vas.
A Néptanítók Lapja örvendetesen halad azon az úton, amelyen új szerkesztője: *Benedek Elek* elindította. Most már havi melléklete háromra bővül ki. Eddig csak gazdasági iskolai melléklete volt, ezután a *Tudomány ismeretek*, és az *Iskolán kívül eső oktatás* számára is lesz havonként megjelenő bővülése. Az előbbit: *Farkas Sándor*, az utóbbit: *Jancsó Benedek* szerkeszti. Figyelemmel kísérjük a további működést is, mert az az irány, amelyet *Benedek Elek*, az új szerkesztő kultivál, a mi tanítói rokonszenvünket megnyerte. Az ország első írói jelentek meg a tanítók közt, akik hozzánk méltó módon írnak: szeretettel, magas színvonalon. Mindebből tudást és lelkesedést tudunk meríteni. Így kell haladnia és egyre emelkednie a Néptanítók Lapjának, ha nevéhez méltó akar lenni!

Tanügyi, társadalmi élet.

A magyar nemzet halottja. A pálosremetei oláh-horda megölt egy védtelen, öreg tanítót: *Bokotaj Sándort*, mert a magyar nemzet imádságára: a *Himnuszra* tanította az iskolás gyermekeket. A gyűlölet eloltott egy kis méceszt, aki abban a retentő sötétségben egyedül hintette a világosságot. S a magyarságnak, a kulturáért harcoló magyar nemzetnek bátor elretenthetetlen, hős katonája: ott fekszik a pálosremetei alacsony iskolaépületben a ravatalon, kékre vert testtel, átlőtt szívvel — s ezzel vége. Még csak annyit sem kap, mint egy életben maradt vén szabadságharcos: egy skatulya szivarvéget sem. A temetésén nem jelent meg sem a főispán, sem az alispán, sem a megye, sem a magyar király tanfelügyelője, pedig az az öreg *Bokotaj Sándor* a magyar nemzet halottja. Hiszen, ha ő is üvöltött volna abban az Isten háta mögött levő faluban a többi üvöltő kutyával, hogy szerették volna! A pápa meghitta volna az asztalához, az elvadult horda pedig kolbászt és hurkát küldött volna neki és élhetett volna az emberi kor legvégső határáig... Retentő és megbotránkozató, hogy a magyar tanító munkáját mily kevésre becsüli a magyar állam! A közoktatási tanácsnak a 30 ezeret meghaladó tanító képviselőiben csak egy tanító tagja, a tanítói könyvtárakat megalkotó bizottságnak csak egy, a népiskolai könyvtárakat intéző bizottságnak egy sem és így tovább. De ott van egész sereg, a népoktatással soha nem foglalkozó „nagyás”, akik kicsinylő hangon szólnak a tanítóról, arról a szegény páráról, akinek csak meghalnia szabad a magyar Himnuszért. De ez el ne csüggeszen egyet se közülünk, törhetetlenül kell küzdenünk egy jobb korért, mikor majd észre térve belátja a nemzet, hogy száz- meg százezren a hatalom fényénél éltek: magukért, maguknak, a kulturális haladásért pedig csak a szegény *Bokotaj Sándor* hűségesei, önzetlen kartársai.

Iparos oktatásunk és a kisipar jövője címmel a minden kulturális mozgalmunkat lelkesen felkaroló *Budapesti Hirlapban* igen érdekes cikkelyt irt *Márton* iparoktatási főigazgató az ipartörvény revíziójával kapcsolatban. Kivesszük belőle a következő tanulságos részletet:

Ezután iparosinassá csak olyan gyermek lehet, aki a népoktatási törvény követelményének eleget tett azzal, hogy a népiskolát elvégezte; és hogy iparosgédé jövöben csak az lehet, a ki iparában megfelelő jártasságot és az iskolában elegendő ismeretet szerzett.

Igaz ugyan, hogy a mostani ipartörvény is tért enged ennek a fölfogásnak, de csakis annyiban, hogy az inasképzésben az iskolai oktatást is segítségül veszi.

Eleven példával megvilágítva a mai helyzetet, akként áll a dolog, hogy a mostani törvény is elrendeli, hogy a fölszabadulásra jelentkező tanuló köteles az iparhatóság előtt igazolni azt is, hogy az ugynevezett inasiskolát látogatta, de a fölszabadulást soha sem tették attól függövé, vajjon elvégezte-e a tanuló az iskolát egészben? avagy legalább pár osztályát? sőt még azt sem veszik figyelembe, ha a tanuló, semmi eömenetelt sem tud igazolni. Irányadó a törvény holt betűje: járt-e iskolába vagy nem? Ha igen, megkapja a fölszabadulást jelentő munkakönyvet.

És ha egyáltalában nem járt iskolába, avagy csak névleges is a beiskolázatása, arra még sem volt eset, hogy a tanulót visszautasítsák.

Egyetlen biztosítéka az inas iskolázásának a törvény az a rendelkezése, hogy ezért a mester felelős és akit kihágás címen pénzbírsággal vagy fogsággal büntethet a hatóság.

Az új törvényjavaslat szerint a jövö képe ekként rajzolódik ki: Iparosinassá csak az lehet, aki mindennapi iskolai kötelezettségének eleget tett; aki iparát meghatározott idő alatt a műhelyben elsajátította s ezt a kirendelt bizottság előtt igazolni tudja és aki az iparostanulók iskolájának igazgatója által kiállított bizonyítvánnyal tanúsítja azt is, hogy az iskola hároméves tanfolyamát legalább elégséges eredménnyel elvégezte.

A tanítói munka megbecsülése. A középiskolai tanárok kongresszusa alkalmából a *Pesti Hírlapban* Esti levelet irt *Zsolt*, (aki nem más, mint *Porzolt Kálmán*) *A tanárok-ról*. A ritkán tapasztalt igazsággal megirt Esti levélnek nagy hatása volt mindenfelé, kivált a tanférfiak közt. Az épp akkor gyűlésező tanári kongresszus tagjai pl. kézről-kézre adták egymásnak, úgy tárgyalták. Egrészét mi is lenyomatjuk, mert azokért a gondolatokért, melyek a nagy nyilvánosságnak szerkesztett napilapban megjelentek, a mi lapunk is már régesrégén küzd. Ime:

Az egész magyar társadalomnak többre kell tartani ezentúl a tanárságot és tanitóságot, mint eddig. Még pedig nem a tanférfiak, hanem a társadalom érdekében. A nevelésnek, a tanításnak meg kell adni azt az értékelést, amit megérdemel. A foglalkozás-nemek és pályák között aszerint kell osztályozni, hogy melyik használ többet az országnak. A birói szervezet például csak a társadalom zsvány, sikkasztó és rablógylkos felével foglalkozik s ezektől igyekszik a becsületes társadalmat megövní. A tanitóság pedig az egész társadalmat becsületesnek neveli. S minél jobb a nevelés egy országban, annál kevésbbé van szükség birói szervezetre, meg fiskálisokra. Mégis a nemzetet nevelő foglalkozás-ág tekintélyében s javadalomban is alatta áll a jogász szakmáknak. Ez igazságtalanság. A hivatalnoki személyzet, mely nem is élő emberekkel hanem holt aktákkal foglalkozik, még kevésbbé fontos, mint a tanárság s mégis magasabb rangban áll. Rettentő tévelgyése az egész magyar politikai világnak, hogy mindig csak közjogi, meg katonai vívmányokkal, lobogó- és cimerekérdésekkel, vala mint jogászai ügyekkel foglalkoztatták a parlamentet is, meg a közvéleményt is. Ezeken a területeken eredményt nem tudtak elérni s ezalatt teljesen figyelmen kívül hagyván a kulturális és a magyarosító politikát, parasztnak hagyták az országot s engedték nagyra nőni a nemzetiségi törekvéseket. Ahány állam a külföldön nagyra nőtt, az mind a kulturájával érte el azt. A hadsereget s az egész nemzetet nem a magyar vezényszó, hanem a magyar iskola fogja megmagyarosítani. Annyit fordítottak már politikusaink a köpönyegükön, hogy egyszer megfordíthatják az ország javára is a politikai irányzatukat. Fogjanak hozzá a magyarosító kulturpolitikához. S ebben a harcban megtalálják a maguk hadseregét, a tanítói és tanári kart. De ennek a hadseregnek is kell munició és — ételmezés.

Nyomatott Neuwald Illés utódai könyvnyomdájában Bpest, VIII., Üllői-ut 48.